АҢДАТПА

Неске Александрдың «Жеткізу тізбектеріндегі тұрақты дамуға байланысты күрделілікті басқару: ұйымдық қабілеттерге негізделген ұйымдық ден қою моделі» тақырыбындағы, «8D04101 – Менеджмент» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылған диссертациялық жұмысына

Зерттеу тақырыбының өзектілігі. Жаһандық нарықтардың жедел трансформациясы жағдайында жеткізу тізбектері тұрақты даму саласындағы реттеудің негізгі нысанына айналды. Ұйымдарға қойылатын талаптар көпсанды, шығу тегі жағынан біртекті емес, уақыт өте тұрақсыз және, ең бастысы, дәлелге негізделген сипат алды: сәйкестікті мәлімдеу емес, құн құру тізбегінің бірнеше деңгейінде тексерілетін деректермен растау қажет. Еуропалық одақтың актілерінде, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының құжаттарында, сондай-ақ Жаһандық есептілік бастамасының (GRI) стандарттарында ақпаратты ерікті түрде ашудан міндетті тиісті мұқияттылық пен верификацияланатын есептілікке көшу бекітілген. Осылайша тұрақты даму бедел мәселесі болудан қалып, ұйымның және оның жеткізу тізбегінің басқарылу мәселесіне айналады.

Қазақстан Республикасы үшін бұл проблематика ерекше маңызға ие, себебі экологиялық және реттеушілік қысым бірнеше күрделі, эмиссия және су сыйымдылығы жоғары салаларда шоғырланған. Мұнай-газ секторының үлесіне жалпы ішкі өнімнің шамамен 17 %-ы және жиынтық экспорттың жартысына жуығы тиесілі, ал түсті металлургия мен агроөнеркәсіптік кешен қоршаған ортаға елеулі әсер ететін ұзын, көпдеңгейлі құн құру тізбектерін қалыптастырады. 2021 жылғы Экологиялық кодекс ең үздік қолжетімді техникалар мен кешенді экологиялық рұқсаттар режимін елдің 50 ірі өнеркәсіптік нысанына таратады; бұл нысандардың жиынтық үлесіне қоршаған ортаның ластануының шамамен 80 %-ы тиесілі, бұл көптеген жеткізу тізбектерінің жоғарғы буындарындағы елеулі ESG-алшақтықтарды көрсетеді.

Осалдықтың қосымша факторы ретінде су ресурстарының жағдайы көрініс табады. Жалпы жаңартылатын су ресурстары жылына шамамен 108,5 км³ деп бағаланады, оның шамамен 41,9 %-ы қолжетімді, ал жылына 34-тен 44 км³-ке дейінгі көлемі ұлттық шекарадан тыс қалыптасады. Тек ауыл шаруашылығының өзі жылына 15,4-тен 24 км³-ке дейін су алады, оның 78 %-ы суаруға жұмсалады. Бұл агробизнес пен су сыйымдылығы жоғары өңдеудегі тәуекелдерді күшейтеді және оларды экспортқа бағдарланған компаниялардың жеткізу тізбектеріне көшіреді.

Сыртқы контурда Еуропалық одақтың Көміртектік шекаралық түзету тетігі (CBAM) эмиссия сыйымдылығы жоғары экспорттың бәсекеге қабілеттілік тәуекелдерін, әсіресе шығарындыларды өлшеу, есепке алу және верификациялау жүйелері жоқ жерде, арттырады. Алюминий өндірісі Қазақстанның CBAM қолданылатын Еуропалық одаққа бағытталған экспортының іс жүзінде бүкіл көлемін құрайды, бұл ретте алюминий экспортының шамамен 30 %-ы Еуропалық одақ нарығына жөнелтіледі. Өткізудің елеулі нарығы болып табылатын Германия жеткізу тізбектерінің тұрақтылығы саласындағы күтілімдерді міндетті тиісті мұқияттылық талаптарына (Жеткізу тізбектеріндегі тиісті мұқияттылық туралы заң) және Еуропалық

тұрақты даму есептілігі стандарттарының егжей-тегжейлі талаптарына айналдырды. Бұл талаптар тізбек бойымен жоғары қарай, оның ішінде Қазақстандағы жеткізушілерге де, каскадты түрде таралады.

Мұның салдары басқарушылық қайшылық болып табылады. Компаниялардан тұрақты даму саласындағы шараларды жеткізу тізбегінің бірнеше деңгейінде құжаттау, верификациялау және үйлестіру күтіледі, бұл ретте талаптардың құрамы контрагентке қарай ерекшеленеді және әрбір реттеу циклінде өзгереді. Сонымен қатар бірде-бір ұйым осы талаптардың бүкіл көлемін қолда бар ресурстармен өңдеуге қабілетті емес. Басшылық таңдау жасауға мәжбүр: сыртқы қысымның қай түрлерін көрінетін ету, қандай ден қою шараларын орындалатын ету және өз ішкі қабілеттерін арттырудың орнына фирмааралық өзара іс-қимылдың қандай нысандарын пайдалану.

Тұрақты жеткізу тізбектерін басқарудың қолданыстағы тұжырымдамалық шеңберлері мұндай басқарудың құрамына не кіруі тиіс екенін сипаттайды, алайда ұйымдардың бұл таңдауды қалай жасайтыны, оны рутиналарда, рөлдерде және дәлелдемелермен жұмыс тәжірибелерінде қалай бекітетіні және алынған нәтиженің қалай тексерілетіні туралы нұсқауларды аз береді. Қазақстанда ESG саласындағы күтілімдер тексерілетін сапалы дәлелдемелер өндіру үшін қажетті институционалдық жағдайларға, деректер базаларына және растау инфрақұрылымына қарағанда жылдамырақ өсуде. Нәтижесінде компаниялар мен уәкілетті органдарда тиісті қабілеттерді қандай дәйектілікпен және қандай маршрутпен арттыру керектігін көрсететін модель жоқ.

Осылайша қойылатын талаптардың көлемі мен ұйымның өңдеуге қабілетті талаптар көлемі арасында алшақтық қалыптасады. Бұл алшақтықтың практикалық қана емес, теориялық өлшемі де бар: ол диссертациялық зерттеудің ғылыми проблемасын айқындайды.

Бұл проблеманың шешілмеуі тікелей экономикалық салдарға әкеледі. Басқарылатын және тексерілетін ден қоюдың болмауы жеткізу тізбектеріндегі үйлестіру шығындарын арттырады, қазақстандық экспорттаушылардың талаптар тығыздығы жоғары нарықтарға қолжетімділігін шектейді, жаңғыртуға салынған инвестициялардың нәтижелілігін төмендетеді және экологиялық тәуекелдерді нарықтық тәуекелдер санатына ауыстырады. Осы тұрғыда тұрақты дамуға байланысты күрделілік корпоративтік есептіліктің жекелеген проблемасы ретінде емес, ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігінің жүйелі шектеуі ретінде көрініс табады.

Зерттеудің ғылыми проблемасы жеткізу тізбектеріндегі ұйымдардың шығу тегі жағынан біртекті емес, уақыт өте тұрақсыз және дәлелдемелерге тәуелді тұрақты даму талаптарын орындалатын әрі аудиттелетін қабілеттер портфеліне қалай түрлендіретінін, сондай-ақ институционалдық жағдайлардың — құқық қолданудың, растау тығыздығының және деректердің кемелділігінің — іске асырылатын ден қою маршрутын қалай өзгертетінін тетіктер деңгейінде түсіндірудің және басқаруға бағдарланған модельдің болмауында. Тұрақты жеткізу тізбектерін басқару жөніндегі әдебиет драйверлерді, тәжірибелерді және күтілетін нәтижелерді түсіндіреді, ақпаратты ашу жөніндегі әдебиет — есептілік сапасын және оның детерминанттарын түсіндіреді, алайда бұл бағыттардың ешқайсысы ден қою қабілеттерін іріктеу, конфигурациялау және тұрақтандыру тетігін әрі оның байқалатын нәтижелермен байланысын ашпайды.

Автордың ұстанымы — жеткізу тізбектеріндегі тұрақты дамуға байланысты күрделілік талаптарды сақтау проблемасы емес, таңдау проблемасы болып табылады. Ұйым өсіп келе жатқан қысым жағдайында әрекет ету қабілетін өзі маңызды деп іріктеген сыртқы күрделілікті сіңіруге жеткілікті «Стратегия», «Персонал», «Процестер» және «Технологиялар» салаларындағы кешенді қабілеттер түріндегі ішкі күрделілікті қалыптастырған кезде сақтайды. Бұл күрделілікті ұйым ішінде арттыру мен оны ынтымақтастық тетіктері арқылы сіңіру арасындағы таңдау ұйымдық өрістің екі шартымен айқындалады: тұрақты даму мәселелерінің ортақ стандарттар арқылы түсіндірілу дәрежесімен және фирмааралық верификация инфрақұрылымының даму дәрежесімен. Тұрақты даму саласындағы коммуникация орныққан тәжірибеден бұрын жүруі мүмкін және өтпелі институционалдық жағдайларда декуплингтің дәлелі ретінде емес, қабілеттерді дамытудың ықтимал сатысы ретінде түсіндіріледі. Осы проблеманы шешуге арналған басқару моделі ұйым мәлімдеген тәжірибелер санымен емес, аудиттелетін нәтижелермен — тәуекелді жұмсартудың басталуына дейінгі мерзіммен, жеткізу тізбегі деңгейлерінің тексерілетін сапалы дәлелдемелермен қамтылуымен және қамтылған сатып алулардың бірлігіне шаққандағы үйлестіру шығындарымен — бағалануға тиіс.

Осындай жағдайларда жеткізу тізбектеріндегі тұрақты дамуға байланысты күрделілікке ұйымдық ден қоюдың басқару моделін әзірлеуге бағытталған зерттеу өзекті, ғылыми тұрғыдан маңызды және практикалық тұрғыдан сұранысқа ие болып табылады. Ол сыртқы талаптар көлемі мен ұйымның оларды өңдеу жөніндегі басқарушылық қабілеті арасындағы алшақтықты еңсеруге, тұрақты дамуды дәлелге негізделген басқаруды дамытуға және қазақстандық компаниялардың жеткізу тізбектеріндегі нәтижелердің верификациялануын арттыратын әрі үйлестіру шығындарын төмендететін тетіктерді қалыптастыруға бағдарланған.

Зерттеудің мақсаты. Диссертацияда жеткізу тізбектеріндегі тұрақты даму саласындағы ден қою портфельдерін жобалауды, іріктеуді және басқаруды қолдауға арналған, ұйымдық қабілеттерге негізделген Ұйымдық ден қою моделі әзірленген. Жұмыста ден қою тетіктері мен аудиттелетін нәтижелер арасындағы байланыстарды тұжырымдау және Қазақстан үшін ұсынымдар әзірлеу мақсатында неміс және қазақстандық ұйымдардың бірін-бірі толықтыратын эмпирикалық деректері пайдаланылады.

Диссертациялық жұмыста қойылған мақсатқа қол жеткізу үшін мынадай **зерттеу міндеттері** айқындалды:

1. Жеткізу тізбектеріндегі «тұрақты дамуға байланысты күрделілік» санатының мазмұнын нақтылау және ұйымдық күрделілікті төмендетуді түсіндіруге арналған сенсибилизациялаушы оптика ретінде әлеуметтік жүйелер теориясын негіздеу, оны мүдделі тараптар теориясының, институционалдық теорияның және ұйымдық қабілеттер теориясының перспективаларымен толықтыру (1.1-тарауша).

2. Германия мен Қазақстанның институционалдық, реттеушілік және растауға байланысты жағдайларын тұрақты даму саласындағы ұйымдық ден қоюдың шекаралық шарттары ретінде жүйелеу (1.2-тарауша).

3. Енгізілген бірнеше кейс-зерттеуді сапалық контент-талдаумен үйлестіретін, екі зерттеуден тұратын абдуктивті зерттеу дизайнын негіздеу және оның сапа критерийлерін айқындау (1.3-тарауша).

4. 17 неміс ұйымындағы 23 сұхбат негізінде ұйымдар тұрақты дамуға байланысты күрделілікті «Стратегия», «Персонал», «Процестер» және «Технологиялар» салаларында басқаратын кешенді бизнес-қабілеттерді (Packed Business Capabilities) қайта құру (2.1-тарауша).

5. 11 ірі қазақстандық компанияның 20 есебіне жасалған контент-талдау негізінде қазақстандық компаниялардың жария түрде мәлімделген қабілеттер профильдерін және олардың индуктивті кеңейтулерін анықтау (2.2-тарауша).

6. Неміс және қазақстандық ден қою паттерндерін салыстыру, P1–P8 салыстырмалы қағидаларын тұжырымдау және контекстаралық айырмашылықтардың ұсынылатын түсіндірмелері ретінде M1–M4 төрт институционалдық тетігін әзірлеу (2.3-тарауша).

7. Конструкттар сөздігі, модераторлары, маршруттау шарттары, ден қою түрлері және нәтиже метрикалары бар Ұйымдық ден қою моделін әзірлеу, оның сандық операционализациясын GRI стандарттарына негізделген, формалды жіктеу функциясы бар Қабілеттер кемелділігі индексі түрінде ұсыну және екеуін де II Зерттеудің толық іріктемесіне қолдану (3.1 және 3.2-тараушалар).

8. Қазақстандық компаниялар мен саясат қалыптастыратын органдар үшін басымдықтандырылған ұсынымдарды, оның ішінде енгізу жөніндегі нұсқаулықты және негізгі тиімділік көрсеткіштерінің сөздігін әзірлеу, сондай-ақ модельді жобалау ғылымының артефактісі ретінде бағалау (3.3-тарауша).

Зерттеу нысаны — тұрақты даму талаптарына ден қоятын жүйелер ретінде Германия мен Қазақстанның жеткізу тізбектеріндегі ұйымдар.

Зерттеу пәні — тұрақты дамуға байланысты күрделілікке ұйымдық ден қоюды қалыптастыратын басқарушылық тетіктер мен қабілеттер портфельдері, оның ішінде ден қоюды ішкі қабілеттерді арттыру мен ынтымақтастық тетіктері арасында маршруттайтын шешім қабылдау нүктелері, модераторлар және шекаралық шарттар.

Зерттеу әдістері. Диссертацияда жалпы ғылыми әдістер, атап айтқанда жүйелік талдау, институционалдық талдау, салыстырмалы талдау, логикалық және құрылымдық-функционалдық талдау, сондай-ақ ғылыми жалпылау әдісі қолданылады. I Зерттеуде енгізілген бірнеше кейс-зерттеудің абдуктивті дизайны пайдаланылды. Ол жеткізу тізбегінің алты кейсі бойынша 17 неміс коммерциялық ұйымында 23 жартылай құрылымдалған сұхбатты қамтыды: тоқыма, азық-түлік бөлшек саудасы, азық-түлік өндірісі, сусындар, косметика және тазартқыш құралдар. Сұхбаттар 2019 жылғы тамыз бен 2020 жылғы наурыз аралығында жүргізілді. II Зерттеуде тұрақты даму туралы және жылдық есептердің 20-сына дедуктивті-индуктивті сапалық контент-талдау қолданылды.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы автор жеке өзі алған мынадай қағидаларда нақтыланған:

1. Диссертацияда жеткізу тізбектеріндегі тұрақты дамуға байланысты күрделілік сараланған конструкт ретінде нақтыланған. Ол реттеушілік күрделілікті, мүдделі тараптарға байланысты күрделілікті, деректер мен аудиттелу күрделілігін, ұйымаралық күрделілікті және уақыттық өзгерістер күрделілігін қамтиды. Ұйымдық ден қою рутиналарда, рөлдерде және дәлелдемелермен жұмыс тәжірибелерінде іріктеп тұрақтандыру ретінде тұжырымдамаланған. Бұл 1.1 және 3.1-тараушаларда, сондай-ақ конструкттар сөздігінде ашылған.

2. Кешенді бизнес-қабілеттер таксономиясы «Стратегия», «Персонал», «Процестер» және «Технологиялар» салаларын қамтиды. Ол 17 неміс ұйымындағы 23 сұхбат негізінде әзірленген. Оның жария түрде ашылатын қабілеттерге қолданылуы 11 қазақстандық компанияның 20 есебіне жасалған контент-талдау арқылы зерттелген. Талдау сондай-ақ контекстке тән қабілеттерді, оның ішінде стратегиялық деректер инфрақұрылымдарын және логистиканы цифрландыру стандарттарын анықтады. Бұл нәтижелер 2.1 және 2.2-тараушаларда берілген. 49-кестені қараңыз.

3. P1–P8 сегіз салыстырмалы қағида неміс және қазақстандық ұйымдар арасындағы айырмашылықтарды сипаттайды. Олар қабілеттерді формалдауды, ұйымдық дизайнды, коммуникацияны, жеткізу тізбегінің операциялық моделін, тәуекелдерді интеграциялауды, деректер мен технологияларды, сондай-ақ процестік және өнімдік инновацияларды қамтиды. M1–M4 төрт институционалдық тетігі абдуктивті түсіндірмелер ретінде ұсынылған. Бұлар — құқық қолдану және шағым беру арналары, растау мен верификация, легитимділік пен декуплинг, сондай-ақ қабілеттердің құны мен инфрақұрылым. Талдау сонымен қатар қабілеттер туралы сигнал беруді тұрақты даму саласындағы коммуникация орныққан тәжірибеден бұрын жүретін өтпелі саты ретінде айқындайды. Бұл қағидалар мен тетіктер 2.3-тараушада әзірленген.

4. Ұйымдық қабілеттерге негізделген Ұйымдық ден қою моделі ұйымдардың күш-жігерін ішкі қабілеттерді арттыру мен ынтымақтастық тетіктері арасында қалай бөлетінін түсіндіреді. Ол маршруттаудың екі шартын пайдаланады: қабылдау конвергенциясы және фирмааралық оркестрацияның таралуы. Олар ден қоюдың төрт түрін құрайды: Internal-first (ішкі қабілеттердің басымдығы), Co-Developer (бірлесіп әзірлеуші), Selective Joiner (іріктеп қосылушы) және Collaborative-first (ынтымақтастықтың басымдығы). Модель ауысулардың нормативтік логикасын, бес модераторды және қолданылу шарттары бар тетіктер туралы алты тұжырымды қамтиды. Ол қабілеттер портфелін тәуекелді жұмсартудың басталуына дейінгі мерзіммен, жеткізу тізбегі деңгейлерінің аудиттелетін қамтылуымен және қамтылған сатып алулардың бірлігіне шаққандағы үйлестіру шығындарымен байланыстырады. Модель 3.1-тараушада берілген.

5. GRI стандарттарына негізделген, 30 индикаторды қамтитын Қабілеттер кемелділігі индексі және ден қою түрін айқындайтын формалды жіктеу функциясы әзірленіп, II Зерттеудегі 11 қазақстандық компанияның 20 есебіне қолданылды. Үш нәтиже метрикасы болашақ эмпирикалық тексеру үшін операционалдық тұрғыдан айқындалған. Диссертацияда сондай-ақ қазақстандық компаниялар мен саясат қалыптастыратын органдар үшін 14 ұсыным, енгізу жөніндегі нұсқаулық және негізгі тиімділік көрсеткіштерінің сөздігі тұжырымдалған (3.2 және 3.3-тараушалар).

Қорғауға шығарылатын негізгі қағидалар:

1. Ұйымдар тұрақты дамуға байланысты күрделілікті «Стратегия», «Персонал», «Процестер» және «Технологиялар» салаларындағы қабілеттерді кешендеу арқылы басқарады. Осылайша қалыптасатын кешенді бизнес-қабілеттер архитектурасы біртекті емес кейстерде тұрақты болып қалады. Ол жеткізу тізбегінің алты кейсі бойынша 17 неміс ұйымының материалында қайта құрылған. Ол сондай-ақ контекстке тән кеңейтулермен 11 қазақстандық компанияның жария есептілігінде қайта жаңғыртылған.

2. Қабілеттердің кемелділігі кластерлік сипатқа ие, алайда екі корпус дәйектіліктің түрлі паттерндерін көрсетеді. I Зерттеудегі неміс ұйымдары өз ден қоюын «Персонал» және «Процестер» салаларындағы қабілеттерге құрады. Оларға ұйымдық құрылым мен персонал, қызметкерлердің өкілеттіктерін кеңейту, процестік инновациялар, жеткізу тізбегінің тұрақты дамуы және тәуекелдерді басқару жатады. Стратегиялық басқару, коммуникация, деректерді басқару мен есептілік, сондай-ақ технологияларды енгізу неғұрлым аз дамыған ретінде мәлімделеді. II Зерттеудегі қазақстандық компаниялар саясаттарды мәлімдеу мен коммуникациядан бастайды. Одан кейін деректерді жинау мен базалық бақылау құралдары жүреді, ал технологиялық қамтамасыз ету кешірек және біркелкі емес пайда болады. Тәуекелдерді басқару P5 қағидасында сипатталғандай қалыптасқан қабілет ретінде мәлімделеді. Екі корпус ел, кезең, сала және дәлелдеме базасының түрі бойынша ерекшеленеді. I Зерттеуде 2019–2020 жылдардағы сұхбаттар пайдаланылады. II Зерттеуде 2022–2025 жылдары жарияланған есептер пайдаланылады. Дәйектілік паттерндері осы айғақтар мен құжаттар негізінде қайта құрылған. Сондықтан бұл қағида екі корпуста анықталған паттерндердің бар екенін тұжырымдайды және кезеңнен, саладан әрі деректер көзінен оқшауланған елдік әсердің бар екенін тұжырымдамайды.

3. Төрт институционалдық тетік — құқық қолдану және шағым беру арналары, растау мен верификация, легитимділік пен декуплинг, сондай-ақ қабілеттердің құны мен инфрақұрылым — байқалатын контекстаралық айырмашылықтардың абдуктивті түсіндірмелері ретінде ұсынылады, ал өтпелі контекстердегі тұрақты даму саласындағы коммуникация орныққан тәжірибеден бұрын жүріп, оны катализдей алатын қабілеттер туралы сигнал беру ретінде түсіндіріледі. Бұл тетіктер — теориялық және эмпирикалық тұрғыдан негізделген түсіндірмелер, олардың дербес әсерлері кезеңнен, саладан және дәлелдеме базасының түрінен ажыратылмаған әрі салыстырмалы зерттеулер арқылы бағалануға жатады.

4. Ұйымдық ден қою моделі ден қоюдың төрт түрін ажырату және портфельдің ұсынылатын конфигурациялары мен ауысу траекторияларын айқындау үшін қабылдау конвергенциясы мен фирмааралық оркестрацияның таралуын пайдаланады. Бұл шарттар ұйымдық таңдаудың шектеулері ретінде модельденеді.

5. Диссертацияда ұйымдық ден қою қабілеттер портфелі тетіктерге бағдарланған үш нәтиже метрикасымен — тәуекелді жұмсартудың басталуына дейінгі мерзіммен, жеткізу тізбегі деңгейлерінің аудиттелетін қамтылуымен және қамтылған сатып алулардың бірлігіне шаққандағы үйлестіру шығындарымен — байланысқан кезде басқарылатын болады деген қағида ұсынылады; бұл байланыс GRI стандарттарына негізделген Қабілеттер кемелділігі индексі және аналитик құжатталған шешім қабылдау ережелері бойынша жария тұрақты даму есептеріне қолдана алатын формалды жіктеу функциясы арқылы операционализациялануы мүмкін. Бұл II Зерттеудің барлық 20 есебіне қолдану арқылы көрсетілген, онда 0-ден жоғары әрбір баға бастапқы есептің дәйексөз келтірілген нақты бетіне байланыстырылған. Бұл қағида эмпирикалық материалдан шығарылған және валидациядан өтпеген. Үш нәтиже метрикасы айқындалған, бірақ осы диссертацияда өлшенбеген.

6. Қазақстандағы растаудың өтпелі тығыздығы жағдайында II Зерттеудің компаниялары басым түрде Co-Developer ден қою түріне сәйкес келеді. Collaborative-first түрі үшінші тараптың тәуелсіз растауы халықаралық схемаларға қатысумен

ұштасқан жерде ғана кездеседі, атап айтқанда «Эйр Астана» АҚ-да, «Қарашығанақ Петролеум Оперейтинг Б.В.» (ҚПО) компаниясында, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК АҚ-да және тұрақты даму туралы есептерінде «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-да. Internal-first түрі елеулілік процесі жоқ қаржы секторының құжаттарымен шектеледі, ал корпустағы бірде-бір есеп қабылдау конвергенциясының төмендігін оркестрацияның жоғарылығымен ұштастыруды талап ететін Selective Joiner түрінің шартына сәйкес келмейді: мұндай ұштасу бұл жерде кездеспейді, себебі оркестрациясы жоғары барлық жеті есеп конвергенциясының да жоғары екенін көрсетеді. Есептерде платформа туралы айғақтардың болмауы ұйымдық өрісте мұндай платформаның бар-жоғы туралы мәселені ашық қалдырады. «Процестер» саласы іріктеменің ең әлсіз саласы болғандықтан (20 есеп бойынша құжат деңгейіндегі орташа мән — 49,6, ал «Стратегия» саласы бойынша — 91,8) және 20 есептің 15-інде ең төмен бағаланған сала болғандықтан, ақпаратты ашудағы анықталған алшақтықтар деректердің тұтастығын, жеткізушілердің біліктілігін алдын ала бағалауды және ерекше жағдайларды басқаруды, сондай-ақ сәйкессіздіктерді жергілікті деңгейде жабу құқықтарын басымдықтандыруды қолдайды; бұл ретте мемлекет қатысатын холдингтер мен реттеушілер верификация әлеуетін және ұйымдық өріс деңгейіндегі оркестрацияны арттыру есебінен таралуды жеделдете алады.

Зерттеудің теориялық маңыздылығы біріншіден, тұрақты дамуға байланысты күрделілік санатын сараланған конструкт ретінде және ұйымдық ден қоюды іріктеп тұрақтандыру ретінде нақтылауда, бұл тұрақты жеткізу тізбектерін басқарудың ұғымдық аппаратын тәжірибелер тізімдерінің шегінен шығарады. Екіншіден, диссертация ұйымдық қабілеттер теориясына ұйымдардың қажетті әралуандықты қашан өз ішінде тудыратынын, ал қашан оны ынтымақтастық тетіктері арқылы сіңіретінін түсіндіретін маршруттау тетігін енгізеді және осылайша динамикалық қабілеттер жөніндегі әдебиет тек жалпы түрде қарастыратын «дамыту немесе қосылу» шешімін ұйымдық өрістің екі байқалатын шартының функциясы ретінде нақтылайды. Үшіншіден, диссертация қабілеттер туралы сигнал беруді институционалдық теорияның легитимділік логикасын қабілеттер теориясының кемелдену логикасымен байланыстыратын және коммуникацияның орныққан тәжірибеден бұрын жүруі неге міндетті түрде декуплингті білдірмейтінін түсіндіретін тетік ретінде айқындайды. Төртіншіден, диссертация әлеуметтік жүйелер теориясының қолданылуын интерпретациялық оптика ретінде елдераралық және әдістераралық зерттеу дизайнына кеңейтеді. Әлеуметтік жүйелер теориясына қосылған үлес әдейі интерпретациялық әрі шектеулі сипатта: диссертация бұл теорияны сынақтан өткізбейді, аутопойезисті операционализацияламайды және жаңа ірі теорияны әзірлеуге үміт артпайды. Оның теориялық үлесі — тұрақты дамуға байланысты күрделілік жағдайындағы ұйымдық ден қоюдың ұйымдық қабілеттерге негізделген орта деңгейдегі түсіндірмесі.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы. Нәтижелерді мынадай топтар пайдалана алады. Қазақстанның тау-кен өндіру, энергетика, қаржы, құрылыс және көлік секторларының компаниялары өздерінің қазіргі ден қою конфигурациясын диагностикалау үшін кешенді бизнес-қабілеттер таксономиясы мен Қабілеттер кемелділігі индексін, ішкі қабілеттерді арттыру мен ынтымақтастық арасында таңдау жасау үшін маршруттау шарттарын, ал ден қоюды басқару үшін негізгі тиімділік көрсеткіштерінің сөздігі бар 90 күндік және 12 айлық енгізу нұсқаулығын пайдалана

алады. Қазақстан Республикасының министрліктері мен уәкілетті органдары, «Астана» халықаралық қаржы орталығы және Қазақстан қор биржасы верификация әлеуетін және ұйымдық өріс деңгейіндегі оркестрацияны арттыратын әрі сол арқылы компаниялар үшін үйлестіру шығындарын төмендететін құралдарды әзірлеу мақсатында төрт тетікті және 3.3-тараушада баяндалған саясат тетіктерін пайдалана алады. Консалтингтік және аудиторлық компаниялар Қабілеттер кемелділігі индексі мен нәтиже метрикаларын тұрақты дамуды басқаруды және растауға дайындықты диагностикалаудың құрылымдалған құралы ретінде пайдалана алады. Жоғары оқу орындары модельді, кейс материалдарын және Қабілеттер кемелділігі индексін менеджмент, жеткізу тізбектерін басқару және тұрақты даму салаларындағы мамандарды даярлауда пайдалана алады. Нәтижелер 2060 жылға дейін көміртектік бейтараптыққа қол жеткізу стратегиясының, Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшу тұжырымдамасының және Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің міндеттеріне, сондай-ақ ТДМ 12, ТДМ 13 және ТДМ 17-ге сәйкес келеді.

Зерттеу нәтижелерінің апробациясы.

Диссертациялық зерттеудің негізгі нәтижелері 4 ғылыми жұмыста жарияланған, оның ішінде Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған журналдарда — 2 мақала, халықаралық ғылыми-практикалық конференциялардың материалдарында — 1 мақала, сондай-ақ Scopus дерекқорында индекстелетін Peter Lang баспасының ұжымдық монографиясының тарауында — 1 жұмыс.